

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæstio 1. Quid sit, in quo ve consistat duratione, siue existentia rei in
tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

TRACTATUS IV. DE AETERNITATE DEI.

Ostquàm de immensitate Dei, siue existentia in omni loco tractauimus, sequitur, vt de ipsius aeternitate, siue existentia in omni tempore tractemus. Continebit autem tractatus iste duas tantum, disputationes, Alteram de tempore & duratione rerum in vniuersum. Alteram de ipsa Dei aeternitate.

DISPUTATIO VIII.

De tempore, & duratione rerum.

Tres sunt praecipui huius disputationis termini, *Tempus*, quod dicitur imaginarium; (spatiumque temporale dici potest propter analogiam, quam habet cum spatio locali); *Tempus reale*; & *Duratio*, *Tempus* imaginarium, spatium ve temporale dicitur illa capacitas successione, seu motus successiuus, quam nos concipimus adinstar cuiusdam fluxus continui vndequeque aeterni, seu infiniti, idest, tam a parte ante, quam a parte post, completantisque, & quasi intra se recipientis sua partium successiuam, interminatamque extensionem, quaeunque quoquomodo existunt. *Tempus reale* dicitur fluxus iste motus Coelorum, a quo vicissitudo ista dierum, & noctium continuam successione fluentium provenit. *Duratio* denique dicitur id, a quo vnaquaeque res habet existere in tempore. De quibus sigillatim.

QUESTIO I.

Quid sit; in quo ve consistat duratio, siue existentia rei in tempore.

Duratio, si strictam vocis significationem spectes, nihil est aliud, quam perseverantia in existentia. Vnde, loquendo strictè, res non dicitur durare, cum primum incipit existere, sed post: sicut non dicitur conseruari, cum primum producit, sed post. In tota verò praesenti disput. latius accipitur *Duratio*, pro qua nis scilicet existentia rei in tempore, siue diuisibili, siue indiuisibili, siue primo, in quo res incipit existere, siue sequente, in quo perseverat. Quemadmodum vbicatio, seu praesentia localis communiter sumitur pro existentia rei in quouis loco. Vt ergo de existentia in loco, qua

vbicatio dicitur, generatim examinauimus, in quo consisteret disput. 5. quaest. 1. ita modo examinandum aggredimur, in quo consistit existentia in tempore, quam, late accepto hoc vocabulo, durationem vocamus. In praesenti autem non de duratione Dei, de qua postea, sed tantum de duratione creaturarum, & vniuersim omnium a Deo distinctorum correspondentium tempori agetur.

Supposito autem ex dictis in Pharo Scient. disput. 9. quaest. 6. quòd existentia rei creatae non est aliquid realiter superadditum essentiae eius, sed quid omnino cum illa realiter identificatum, potissima difficultas huius quaestionis est. An existere rem in tempore aliquo, siue durare in illo, importet aliquid distinctum realiter ab ipsa re existente, & a tempore; vel prorsus nihil.

Prima sententia est, durationem rei in aliquo tempore nihil esse realiter rei superadditum, sed vel formalitatem ab ipsa re realiter indistinctam, vel denominationem ei semixtrinsecam coexistentiam sui cum tali tempore. Huius sententiae sunt Soar. disput. 50. Metaphys. sect. 1. & seqq. saepeque alibi. Vazq. 1. par. disput. 33. cap. 3. Molina quaest. 3. artic. 4. disput. 2. Valent. disput. 1. quaest. 1. punct. 3. Gillius lib. 2. tract. 10. cap. 6. num. 3. Pererius. lib. 12. Phys. cap. 5. proposit. 3. & 4. Pasol. 1. par. quaest. 10. artic. 1. dubit. 2. Alarc. tract. 6. disput. 6. cap. 7. num. 19. Pet. Hurt. disput. 17. Metaph. lect. 3. sub. 4. Franc. Alf. disput. 24. Phys. sect. 2. Ouedo contr. 16. Phys. punct. 1. Spinoz. disput. 12. Phys. sect. 4. Tellez disput. 45. Metaph. sect. 1. & apud eos alij.

Secunda verò sententia est, durationem rei creatae accidens quoddam esse realiter ei superadditum, ipsique inherens, a quo habet, in tali, aut tali tempore existere. Non secus, ac praesentia localis rei creatae iuxta sententiam communem probatam a nobis supra disput. 5. quaest. 1. accidens est ei realiter superadditum, ipsique inherens, a quo habet, in tali, aut tali loco existere. Hanc tenent D. Bonau. in 2. distinct. 2. 1. par. distinct. artic. 1. quaest. 3. Ricard. Maior, Argent. Henr. Tabel. & Conimbric. quos pro hac sententia refert, & sequitur Rub. in Phys. lib. 4. tract. de tempore quaest. 4. Salas 1. 2. tract. 7. disput. 2. sect. 12. num. 122. Murcia lib. 4. Phys. disput. 3. quaest. 4. Arriaga late eam probans in Physic. disput. 15. sect. 1. Card. Lugo tom. de Sacram. disput. 5. de Eucharist. sect. 5. num. 132. Carlet. disput. 38. Phys. sect. 1. Lynce lib. 7. Phys. tract. 2. cap. 2. & alij multi

multi recentiores. Neque abs re pro sententiâ istâ videntur aduocari posse Thomistâ, qui cum S. Tho. docent, existentiam creaturæ realiter ab eius essentiâ distingui. Exponi namque posse videntur, non de essentiâ præcisè, sed de essentiâ in tempore, quæ est ipsa duratio. Porro plerique huius sententiæ Auctores omnem durationem creatam penes diuisibilitatem spatij temporalis, seu temporis imaginarij, cui correspondet, diuisibilem ponunt, atque adeo compositam ex partibus suapte essentiâ successiuis, affixisque partibus dicti temporis, quo pacto partes vbiicationis extensæ localiter affixæ suapte essentiâ dicuntur partibus spatij localis. Non tamen desunt, qui durationem rerum permanentium indiuisibilem ponant in ordine ad tempus, atque adeo intrinsicè non successiuam. Durationem autem esse modum quemdam realiter superadditum, atque ita se ipso afficientem rem durantem, ceteri huius sententiæ Auctores aut expriment, aut supponunt, præter Arriag. Carlet. & Lynce, qui censent, esse, aut posse esse rem per vniõnem intermediam vnitam duranti. Sicut idem censuerunt de præsentia comparatione rei præsentis. Nonnulli verò eorundem Auctorum cum Card. Lugo tom. de Incarn. disput. 19. sect. 1. num. 20. opinantur, durationem ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur, realiter distinctam non esse.

Propositio I.

5 Existere rem creatam aliquando, siue in aliquo tempore, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & tempore: non secus, atque existere rem creatam alicubi, siue in aliquo loco, aliquid importat distinctum realiter ab ipsâ re creatâ, & loco.

Suppono vt principium certum apud omnes Auctores tam primæ, quàm secundæ sententiæ, res creatas, quæ de facto dantur, de quibusque sermo est in propositione, non esse affixas essentialiter alicui determinato tempori, determinatas ve essentialiter ad existendum in illo præ cæteris ex hypothesi, quod existant: sed esse ex suâ naturâ indifferentes ad existendum in hoc, aut in altero tempore; sicut indifferentes sunt ad existendum in hoc, aut in altero loco. Itaque, vt Deus creauit animam Petri verbi gratia in hoc sæculo post mille, & sexcentos annos à Christo natò, potuit creasse eandem in aliquo ex sæculis anterioribus, vel ad aliquod ex subsequentiibus eiusdem creationem differre. Et, vt Deus creauit hunc Mundum in tali parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij, potuit aut ante, aut post illam pro arbitratu suo creare. Et, vt ego vsque ad hodiernum diem vixi, potui in aliquo ex annis præteritis vitam finisse; quo fieret, vt non existerem in tempore hodierno, in quo existo. Itaque de hoc principio nemo est, qui dubitet. Ex quo semel statuto censeo, propositionem nostram satis apertè, & efficaciter probari.

6 Probatum autem primò sic. Existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter separabilia. Ergo existere Petrum hodie, & existere Petrum, duo quæpiam sunt realiter inter se distincta. Ergo existere Petrum,

hodie, aliquid importat reale, quod non importat, existere Petrum: hoc autem dicimus durationem hodiernam Petri. Vtraque consequentia est euidenter: quia, quæ realiter sunt separabilia, non possunt non esse realiter distincta; & quoties duo quæpiam realiter sunt distincta, non potest non importare vnum aliquid reale, quod non importat aliud. Antecedens autem non minùs euidenter ostenditur: quia heri dabatur, existere Petrum, & tamen non dabatur, existere Petrum hodie; quod est, alterum horum ab altero separatum fuisse realiter; atque adeo ea realiter separabilia esse.

Respondent Aduersarij; existere Petrum hodie, includere quidem aliquid præter existere Petrum, quod dabatur heri, nempe existentiam temporis hodierni, quæ non dabatur heri; temporis, inquit, hodierni non realis, (quia duratio rerum non dependet à tempore reali, cum & ipsum reale tempus independenter ab alio reali tempore duret, & quæuis res alia durare possit independenter ab illo), sed imaginarij. Contra tamen; quia, præterquam quòd tempus imaginarium nihil est reale actuale, vt postea ostendemus, & Aduersarij consentunt; existere Petrum hodie, adhuc importat aliquid amplius, quàm existere Petrum, & existere hodiernum tempus imaginarium; quia hæc duo adhuc sunt separabilia realiter ab hoc, quod est, existere Petrum hodie. Si enim Petrus, qui existit heri, iam hodie non existeret, vt fuit possibile, cras foret verum, existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus; & tamen non fuisset verum, existisse Petrum hodie. Quod argumento est manifesto, duo illa ab hoc tertio realiter esse distincta: de eodem enim nequeunt duo contradictoria verificari; atque adeo existisse Petrum hodie, aliquid reale importare, præter existisse Petrum, & existisse hodiernum tempus. Quod dicimus nos esse hodiernam, & superadditam durationem.

Respondent Aduersarij, durationem hodiernam Petri, præter existentiam Petri, & existentiam hodierni temporis, amborum coexistentiam, coniunctionem ve existentialem importare; vel, vt alij explicant, æqualem vtriusque existentie distantiam à puncto aliquo fixo, vt à puncto creationis Mundi. Benè. Sed infirma argumentum. Coexistere Petrum cum tempore hodierno, vel æquè distare à puncto creationis Mundi, est aliquid realiter separabile ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, vt constat ex dictis; siquidem dari possunt in rerum naturâ ista duo; quin Petrus coexistat cum tempore hodierno, aut æquè, atque illud, distet à puncto creationis Mundi; vti darentur in casu nuper proposito. Ergo coexistere Petrum cum tempore hodierno, aut æquè, ac illud, distare à puncto creationis Mundi, quidpiam est distinctum realiter ab existere Petrum, & existere tempus hodiernum, atque adeo aliquid reale importans, præter ista duo; quod est duratio hodierna Petri.

Vel aliter idem ipsum sic potest vgeri. 9 Obiectum huius propositionis, *Antichristus, & tempus crastinum existens*, est verum. Obiectum verò huius, *Antichristus, & tempus crastinum simul existens*, non est verum. Ergo ista obiecta realiter inter se distinguntur. Repugnat enim, vt de eodem obiecto reali verificentur simul duo contradictoria; qualia sunt, esse verum, & non esse

esse verum, Ergo obiectum secundum aliquid importat reale, quod non importat primum, nimirum durationem crastinam Antichristi non extitutam, Respondent iterum Recentiores, esse quidem verum, tum Antichristum, tum tempus crastinum extitutum: sed non cum equali distantia ab hodierno tempore, prout erat necesse, vt Antichristus in die crastino duraret, Miror tamen, hos Recentiores non aduertere, semper nostrum eadem vi instaurari posse argumentum. Etenim loco illius obiecti, *Antichristus, & tempus crastinum simul existent*, ponatur hoc, *Antichristus, & tempus crastinum aequè distanter ab hodierno tempore existent*. Eademque prorsus efficaciam premet discursus factus, vt constat. Quod semper continget, quibusuis semper ibidem positis Aduersariorum terminis. In summam namque, quidquid dicitur esse duratio crastina Antichristi, siue coexistentia Antichristi cum tempore crastino, siue simultaneitas eorum, siue æqui distantia à puncto fixo, siue quidpiam aliud: certum est, complexum ex Antichristo, & tempore crastino esse futurum, & durationem crastinam Antichristi non esse futuram. Certum est etiam, Deum videre futurum, quidquid includitur in tali complexo, & non videre futuram talem durationem, Ergo talis duratio non potest non distingui realiter à tali complexo, ab omnibusque partibus eius tum collectivè, tum distributivè usurpatis.

10 Vrgetur deinde idem ipsum aliter. Equè repugnat, esse aliquid futurum, & non esse futurum id, quod est idem cum illo, ac repugnat, esse aliquid præsens, & non esse præsens id, quod est idem cum illo: siquidem tam primum, quam secundum contradictionem implicat, vt est notissimum. Ergo si duratio crastina Antichristi est idem cum aggregato ex tempore crastino, & Antichristo, & hoc est futurum; repugnat talem durationem non esse futuram. At tale aggregatum vere est futurum; secus talis duratio, Ergo hæc cum illo non est idem.

11 Præterea aliter. Esse futurum aggregatum ex tempore crastino, & Antichristo, compatibile est cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Sed esse futuram durationem crastinam Antichristi, non est compatibile cum eo, quod Antichristus, & tempus crastinum non penetrantur temporaliter. Ergo, esse futurum tale aggregatum, aliud quid est realiter ab esse futuram talem durationem; proindeque hæc ab illo distinctum quid realiter est, Dico autem penetrari temporaliter ea, quorum vnum temporaliter intra aliud est iuxta inferius dicenda.

12 Vnde denique aliter. Duratio crastina Antichristi essentialiter sibi vendicat penetrationem temporalem Antichristi cum tempore crastino, Sed neque existentia Antichristi, neque existentia temporis crastini, neque vtriusque binarium vendicant sibi essentialiter talem penetrationem; siquidem eam de facto non sunt habitura, quando de facto sunt futura. Igitur duratio crastina Antichristi realiter est quid distinctum à tali binario, & eius partibus.

13 Hinc secundò probatur propositio à priori, Quoniam vnaquæque res creata indifferens est, vt supposuimus ex omnium consensu, ad existendum in hoc, aut in alio tempore, idque etiam post factam suppositionem, quod talia tempora sunt

futura, vnumquodque in suo gradu. Igitur, vt determinetur ad existendum in hoc potius, quam in alio tempore, aliquid debet ei adiungi suapte naturâ determinatum ad hoc tempus præ alio. Consequentia est euidentis. Quia, quod per se non est tale, per aliud sibi adiunctum debet habere, tale esse; atque adeò res, quæ per se non habet, esse existens in hoc tempore potius, quam in alio, per aliud sibi adiunctum debet necessario id habere. Dices, per tempora ipsa determinari vnaquamque rem aliàs existentem, vt existat potius in hoc, quam in alio. Sed contra primò, Quia etiam ex suppositione temporum permanet vnaquæque res aliàs existens cum suâ prædictâ indifferentiâ, vt statumimus. Ergo aliquid aliud præter tempora desideratur, quo talis indifferentiâ tollatur. Contra secundò, Quia quoduis tempus non aliter, quam per suam existentiam, qualis qualis ea est, determinare potest rem aliàs existentem, vt in ipso præ alio existat, vt constat. Sed, suppositâ existentia cuiusvis temporis, adhuc vnaquæque res aliàs existens manet indifferens ad existendum in ipso, vel non existendum: siquidem suppositâ existentia temporis hodierni, potui ego non existere in ipso existens in alijs temporibus: innumeræque res non existunt hodie, quæ potuerunt hodie existere; de factoque in alijs temporibus, aut existerunt, aut existunt. Igitur, præter quoduis tempus existens, aliquid aliud determinatum deest, vt vnaquæque res aliàs existens in ipso præ alio sit existens. Quod durationem superadditam dicimus.

Tertiò probatur propositio. Quia, velle 14 Deum efficaciter existentiam Petri in tempore A, non est velle existentiam Petri dumtaxat. Aliàs idem esset velle existentiam Petri in tempore A, ac velle existentiam Petri in tempore B. Quod est absurdum. Nec est, velle existentiam Petri, & existentiam temporis A dumtaxat; (dato quod tempus A imaginarium, de quo agitur, volubile sit à Deo efficaciter, quod tamen est falsum). Aliàs non posset Deus velle existentiam Iohannis in tempore A, & existentiam Petri in alio quouis tempore, quin vellet existentiam Petri in tempore A: siquidem id ipsum esset velle existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod tamen etiam est absurdum. Igitur, velle Deum existentiam Petri in tempore A, velle aliquid aliud est præter existentiam Petri, & existentiam temporis A. Quod nos dicimus durationem Petri suapte essentiali respondentem tempori A.

Si dicat aliquis, volitionem, qua Deus vult 15 existentiam Petri in tempore A, ex parte obiecti nihil aliud tangere præterquam tempus A, & Petrum; ex peculiari tamen modo tendendi, tangendique ea duo habere, vt non possit non ponere Petrum existentem in tempore A, quod tamen aliæ volitiones non habent, etsi integre tangant idem obiectum. Contra primò, Quia hoc iam est manus dare, & fateri, hoc, quod est, Petrum existere in tempore A, præter existentiam Petri, & temporis A, aliquid aliud inuoluere, prout argumenta nostra contendunt, nempe peculiarem Dei volitionem. Contra secundò, Quia iuxta hunc modum philosophandi equali iure possent in peculiarem Dei volitionem referri omnes modi rerum creaturam. Atque ita dici, præsentiam, qua vnaquæque res est in loco, nihil aliud esse à peculiari Dei volitione, qua Deus vult, vt sit in eo loco. Motum localem nihil esse aliud

aliud à serie peculiarium Dei volitionum se succedentium, ponentiumque rem successiue in spatio extenso locali. Actionem, qua ignis producit calorem, & quæuis causa suum effectum, nihil esse aliud à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt talis effectus existat à tali causâ, cum posset velle, vt existeret ab aliâ. Vnionem, quæ qualibet extrema vniantur, aliud non esse à peculiari Dei volitione, quæ vult, vt vniantur, &c. Quod esset totam Philosophiam, ac Theologiam inuertere. Contra tertio. Quia pro effectibus formalibus, quos deprehendimus in rebus, non est recurrendum ad volitionem diuinam tanquam ad formam, aut partiale eorum constitutum, nisi quando ita sunt morales, vt sine tali volitione consistere non possunt, vt est punitio peccatorum, remuneratio meritorum, & similes. At duratio rerum in tempore nihil habet moralitatis, sed quid prorsus physicum est, vt ex se patet. Igitur integrè est constituenda ex parte obiecti volitionis diuinæ. Quod fieri non potest, nisi, præter existentiam rei durantis, & tempus, aliqua insuper forma physica superaddatur, vt argumenta nostra probant.

16 Quarto probatur propositio. Quia præsentia rerum in loco non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei præsentis, vt disp. 5. quæst. 1. probauimus, & contentur Aduersarij. Ergo duratio rerum in tempore non potest non esse forma realiter superaddita, intrinsecaque rei durantis. Negant paritatem. Quia, inquit, cum spatium locale sit permanens quoad omnes suas partes, per nullius nouum aduentum potest determinari res ad existendum denuò hic, aut ibi, vbi antea non erat; necesseque subinde est addere formam denuò aduenientem, per quam determinetur. At verò, cum spatium temporale è contra quoad omnes suas partes sit successiuum, per vnifcuiusque aduentum determinatur res existens, vt illi coexistat, siue ei correspondeat, siue in ea duret; quin sit necessaria vlla alia forma, qua res intrinsecè duret. Quemadmodum, arbor plantata in ripâ fluminis absque vllâ sui mutatione intrinsecè sit successiue præsens, seu correspondens omnibus partibus aquæ successiue fluentibus.

17 Contra tamen est primò. Quia, licet ob differentiam datam spatij localis, & temporalis efficeretur, vt partes huius præ illius rem semel iam existentem in aliqua primâ se ipsis determinarent extrinsecè, vt sibi denuò succedentibus denuò coexisteret absque aliâ intrinsecè formâ superadditâ successiue. At certè, vt res inciperet existere in primâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, ipsa pars prima determinare non posset; cum nihil peculiare ea habeat præ cæteris, ratione cuius inciperet res existere in illâ potius, quàm in secundâ, vel tertiâ, vel aliqua aliâ ex anterioribus. Aliquod ergo determinatum superaddendum esset; quod, cum nequat esse volitio Dei, vt constat ex paulò antea dictis, esset duratio superaddita suapte naturâ ponens rem in primâ temporis parte, in qua existere inciperet. Quemadmodum, vt arbor aliâs indifferens ad existendum prope flumen, vel procul, extrinsecam, & successiuam è propinquo correspondentiam habeat cum omnibus partibus aquæ successiue fluentibus, prius necessariò debet per præsentiam intrinsecam sibi, & superadditam prope flumen locari. Ex quo patet, per successionem, quam habent partes spatij tempora-

lis præ partibus spatij localis, non excludi necessitatem omnis superadditæ durationis. Siquidem saltem in primâ parte spatij temporalis, in qua vnacunque res incipit esse, illam necessariò debet habere.

Verùm, quòd non solum in primâ, sed in 18 omnibus, in quibus durat, debeat illam habere, æquè, ac in omnibus partibus spatij localis in quibus sit præsens præsentiam superadditam, habet, aliunde ostenditur. Quoniam, etsi partes spatij temporalis à partibus spatij localis in successione differant, conueniunt tamen cum illis in indifferentiâ, quam habent, vt penetrentur, vel non penetrentur cum rebus aliâs existentibus; quæ indifferentiâ, vt nequit tolli à partibus spatij localis in ordine ad penetrationem localem, nisi per præsentiam superadditam, ita nequit tolli à partibus spatij temporalis in ordine ad penetrationem temporalem, nisi per superadditam durationem.

Quod vt penitus tandem comprehendatur, 19 animaduertenda est quædam generalis, atque certissima denominationum doctrina alibi à nobis demonstrata. Nimirum. Quoties duo quæpiam extrema se ipsis, & nullâ aliâ interueniente entitate, aliquam denominationem subeunt prout existentia, non potest non talis denominatio adeò esse illis necessaria, & essentialis, vt nullam ad carendum illa indifferentiam habeant ex suppositione, quòd existant. Est clarum. Quia, cum illa denominatio ab ipsis extremis non distinguatur à parte rei; siquidem illa sola sunt realia fundamenta eius, vt posuimus; tam necessarium est, illam habere, dum existunt, quàm necessarium est, habere se ipsa, siue esse id ipsum, quòd sunt. Sic, quia quantitas A, & quantitas B à se ipsis solis denominantur æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. impossibile omninò est, eas existere, quin sint æquales, distinctæ, dissimiles, commensurabiles, &c. Quoties verò duo quæpiam extrema prout existentia indifferentiâ sunt ad subeundam denominationem aliquam; quia existere aliquando possunt, quin illam subeant; tunc talis denominatio ab ipsis solis nasci non potest; sed aliquod aliud insuper fundamentum reale eius debet interuenire. Hoc dictum demonstratur ex primo. Quia, si ex solis extremis proueniret denominatio, citra omnem indifferentiam esset eis necessaria, vt vidimus. Ergo, quando non est eis necessaria, non prouenit ex illis solis. Ergo ex alio quopiam.

Ex his ostendo satis clarè, non posse rem 20 creatam existere in vllâ parte spatij temporalis, seu temporis imaginarij absque superadditâ duratione. Quia hoc, quòd est, talem rem in tali parte temporis existere, siue in ea durare, siue cum eâ mutuo penetrari temporaliter, denominationes sunt non necessariae, & essentialis, sed accessoriae, & contingentes his duobus extremis prout existentibus, siquidem ambo possunt existere, quin mutuo temporaliter penetrentur, & quin alterum existat, siue duret in alio, vt constat. Ergo tales denominationes non ex solis istis extremis, sed ex aliquo alio insuper fundamento realiter interueniente proueniunt. Quod, cum non sit volitio Dei, vt constat ex dictis; erit duratio superaddita. Aliud enim excogitabile esse non potest, vt & Aduersarij ipsi supponunt.

Quintò probo ab absurdo propositionem. 21
Quia

Quia si vnaquæque res per suam dumtaxat, & temporis imaginarij existentiam (qualis qualis hæc est, de quo postea) in tali tempore duraret, nulla res semel producta à Deo, & existens posset duratione privari, sed necessariò semel in aliquo tempore existens semper, & in toto tempore subsequente, prouindeque in æternum existeret. Cùm enim durare rem in omnibus partibus totius æterni temporis subsequente, nihil sit aliud in datà hypothesi, quàm, rem habere existentiam, & tales temporis partes habere esse, quale habent, cùm dicuntur existere; supponitur enim denominationem istam ex his dumtaxat extremis, nihilo alio interueniente, confurgere. Cùm item Deus impedire non possit, quominus partes dicti temporis successiuè in æternum fluant, & habeant esse, quale quale habent, vnaquæque in suo gradu, iuxta postea dicenda; atque adeò ablatio huius extremi denominationis prædictæ non cadat sub potestatem Dei; hoc ipso, quòd Deus semel poneret extremum alterum dando existentiam rei, nullatenus esset iam impedibilis dicta denominatio; nullaque subinde potentià posset iam fieri, vt res non duraret in æternum, quod erat absurdum probandum.

22 Sed cur, inquires, in datà hypothesi non poterit Deus rem semel existentem destruere? qua destructa mox cessabit eius duratio? Dico: quia impossibile est rem destrui, & perire, duratione eius perseverante; eo quòd durare non potest in tempore, quòd non existit, vt est notissimum. In datà autem hypothesi duratio rei semel existentis cessare non potest. Igitur neque res ipsa potest destrui, & perire. Cùm enim durare rem in datà hypothesi, nihil sit aliud, quàm, quòd res sic semel existens secundum se in rerum naturà, & quod tempus in quo durat, suo modo etiam existat: quàm impossibile est, & chymericum, vt res semel existens secundum se in rerum naturà, non sit semel existens secundum se in rerum naturà, tam impossibile est, & chymericum in datà hypothesi, vt cesset rei duratio. Quippe ex defectu alterius extremi cessare non potest: eùm non sit minùs chymericum, & impossibile, vt fluxus continuus partium æterni temporis, quo pacto ille habet esse, se sistat, & cesset.

23 Sextò probatur propositio. Quoniam, nisi essent possibiles superadditæ durationes, se ipsis affixæ essentialiter spatio temporali, se ipsis essentialiter successiuæ, seque ipsis essentialiter tantum distantes inuicem temporaliter, nec plus, nec minùs, aut temporaliter contiguæ, impossibile esset tempus; sicut esset impossibilis locus, nisi essent possibiles vocationes essentialiter immobiles, & inter se inuicem tantum distantes, &c. prout dicebamus disput. 5. quest. 1. At tempus esse impossibile, dici non potest. Ergo nec dici potest, esse impossibiles superadditas durationes habentes proprietates commemoratas. Minor est certa; & consequentia bona. Probat maior: quia, vt est de conceptu essentiali loci iuxta omnium consensum, esse immobilem, tantumque subinde distantem ab alijs locis, nec plus, nec minùs, aut eis contiguum, &c. ita est de conceptu essentiali temporis iuxta omnium etiam consensum, esse essentialiter successiuum, constareque partibus suapte essentialiter aut contiguis, aut tantum inter se distantibus, nec plus, nec minùs; atque adeò componentibus se-

riem quamdam extensionis temporalis ex suis certis, fixisque gradibus essentialiter inuariabilibus coalescentem; prout amplius ex dicendis constabit. Hoc autem habere nequit tempus nisi à durationibus, quæ habeant proprietates commemoratas; quandoquidem illas non habent cætera entia, non solum permanentia, sed successiuæ, vt motus. Cuncta quippe indifferentia, sunt ad existendum in hoc spatio temporali, vel alio; partesque motus non essentialiter, sed ex accidente sunt successiuæ; possent enim, quantum de se est, absque vllà successione à Deo in momento causari. Quòd si durationes prædictarum proprietatum possibiles sunt, de facto etiam dantur in rebus: quia de facto dantur temporarum tales proprietates habentia, à quibus & res ipsæ illas mutuuntur prout durantes in talibus temporibus, vt ex dicendis amplius constabit.

Septimò denique probari potest propositio 24 auctoritate Patrum sæpe docentium in eo ab æternitate Dei durationem creaturæ differere, quòd illa (prout condistincta scilicet à tempore extrinseco) indiuisibilis est, & tota simul: in hac verò distinguere est præsens, præteritum, & futurum. Hæc enim tria distinguere non possent in duratione creaturæ permanentis, vt Angeli, prout condistincta similiter à tempore extrinseco, nisi ea esset superaddita, & diuisibilis, & successiuæ. Videantur ad rem Boet. lib. 5. de consol. prosà vlt. Ansel. in Monol. cap. 18. 21. & 24. August. lib. 11. Confess. cap. 14. & tract. 99. in Ioan. Greg. lib. 4. Moral. cap. 27. Pet. Damian. epist. 4. de omnipotentia Dei cap. 6. Bernard. ferm. 8. in cant. Isido. lib. 1. sentent. & lib. de summo bono cap. 6. & alij. Ex quorum verbis apparebit, eos pro nostra sententià stare, nec posse sine violentià trahi in oppositam.

Restat modò, vt argumenta diluamus, quæ 25 contra propositionem datam opponi solent. Sitque primum vulgare illud, quo præscribitur, ne multiplicentur entitates sine necessitate. Cæterum quanta sit necessitas superadditæ durationis, satis superque ostendunt argumenta à nobis pro illa facta.

Secundò obijcitur. Deus durat sine dura- 26 tione superaddita. Ergo & creatura potest. Nego consequentiam, quòd attinet ad creaturas indifferentes ad existendum in hoc vel altero tempore, quales fere sunt, quæ dantur de facto, Deus enim non ita est indifferens, sed determinatus à se ad existendum in omni tempore. Vtrum autem sit possibilis, aut etiam detur aliqua creatura determinata suapte essentialiter ad existendum in aliquo tempore, atque adeò non indigens ad durandum in illo superadditâ duratione, inferius proposit. 4. dicetur.

Tertio obijcitur. Si daretur duratio super- 27 addita rei existenti, prius naturâ existeret ipsa res, quàm talis duratio, utpote cuius illa causa materialis esset, sed non existeret extra omne tempus: quia non datur extra. Ergo existeret in aliquo tempore. Ergo duraret in illo prius naturâ, quàm haberet superadditam durationem. Hæc igitur ad durandum impertinens est. Respondeo primò, hoc argumentum etiam fieri posse contra præsentias locales superadditas, seruata proportione. Quas tamen fere omnes admittunt. Respondeo secundò, in præsentia etiam materiam eadem vi militare illud contra Adversarios; prouindeque ab illis etiam solui debe-
re:

re: apud quos existentia rei præcisè sumpta etiam est prius naturâ, quàm rei duratio: quia hæc præter rei existentiam aliquo modo includit tempus, in quo res durat; & omnis pars prius naturâ est, quàm totum coalescens ex illâ. Tum, quia ab existentia rei ad durationem eius in tali tempore non valet subsistendi consequentia, benè tamen è contra; quo titulo etiam iuxta definitionem Aristotelicam non potest non existentia rei in omni sententiâ prius naturâ esse, quàm rei duratio in tali tempore. Respondeo ergo tertio pro omnibus, prius naturâ, quàm res existens duret in tempore, existere quidem cum præcisione ab omni alio conceptu: atque adeò in illo priori neque existere in aliquo tempore, neque extra omne tempus, sed præcisè: & consequenter nec durare in tempore ante, quàm accedat duratio, vt argumentum prætendebat.

38 Quartò obijcitur. Si duratio rei est quid superadditum, prius naturâ dedit Deus Petro existentiam, quàm daret illi durationem in instanti A. Ergo, cum Petrus sit indifferens ad existendum in quouis alio instanti, Petro iam existentem in illo priori naturâ potuit Deus loco durationis respondentis instanti A dare durationem respondentem instanti M post mille annos futuro. Ponamus ergo id factum. Quo casu, cum Petrus ponatur existens prius naturâ, quàm duratio respondens instanti A, & hæc suapte essentiâ sit prior tempore per mille annos duratione respondente instanti M; consequens est, vt Petrus in casu posito millesimo anno ante instans M iam sit existens. Tum sic. Aut Petrus, postquam exitit in illo priori naturâ ante durationem respondentem instanti A, statim accepit durationem respondentem instanti M; aut illam accepit post mille annos. Si primum. Ergo Petrus durauit in instanti M millesimo anno ante aduentum instantis M; quod est chymæricum. Si secundum. Ergo Petrus existens absque duratione superadditâ expectauit per mille annos durationem respondentem instanti M. Quod ipsum est, durasse per mille annos absque duratione superadditâ contra doctrinam nostram.

29 Hoc etiam argumentum contra præsentias locales superadditas fieri potest. Et in præsentia contra omnes: siquidem in omnium sententiâ existentia rei prior naturâ est, quàm eius duratio, vt paulo ante ostensum est. Ergo, vt pro omnibus ego ad illud respondeam, noto primò, non posse quidpiam esse prius naturâ, quàm aliud, nisi vtrumque habeat esse, quia non potest dari prius sine posteriore. Vnde existentia rei respectu eius durationis, quam habet de facto, potest dumtaxat esse prior naturâ. Noto secundò ex doctrinâ tradendâ infra quæst. 6. impossibile omnino esse, vt res aliqua existat à parte rei ab omni tempore absolutâ, sed quidquid à parte rei existit, in aliquo tempore determinato debere necessariò existere, quantumuis illud sit indifferens ad existendum in diuersis: quia à parte rei nec tempus, nec quidpiam aliud datur vagum iuxta doctrinam generalem traditam in Pharo Scient. disput. 10. quæst. 2.

30 Ex his ad argumentum dico. Tunc solùm est Petri existentia prior naturâ eius duratione, respondente instanti A, quando de facto accipis Petrus talem durationem. Si verò Deus

loco durationis respondentis instanti A daret illi durationem respondentem instanti M post mille annos futuro, tunc quidem Petri existentia non esset prior naturâ duratione respondente instanti A, sed tantùm duratione respondente instanti M, iuxta notationem primam; atque adeò nullâ prioritare temporis præcederet ipsum instans M: sed illud esset primum, instans in quo Petrus tum existere, tum durare inciperet. Quo cessat argumentum factum.

Sed dices. Ponamus ergo Petrum existere, & durare duratione respondente instanti A; (quo casu citra dubium iam existeret Petrus millesimo anno ante instans M); conferrique à Deo illi quasi per saltum durationem respondentem instanti M, nullâ alia prius collatâ ex intermedijs durationibus. Et redit argumentum factum. Respondeo, id fieri non posse, nisi corrupto Petro immediatè post instans A, & post mille annos reproducto in instanti M. Alioquin, si Petrus, retentâ, & non amissâ existentia, à duratione in instanti A quasi per saltum transfret ad durationem in instanti M, non posset non toto eo tempore intermedio existere, absolutus ab omni tempore; quod est impossibile iuxta notationem secundam. De quo plura infra quæst. 6.

Alia quædam argumenta possent adiungi desumpta à negationibus rerum, quarum duratio in tempore necessariò admittenda cum doctrinâ traditâ de durationibus superadditis rerum positiuarum non videtur benè componi. Verùm, quàm benè componatur, ex dicendis infra quæst. 7. de durationibus negationum comperitur fiet.

Propositio 2.

Effectus formalis proprius durationis superadditæ est, reddere rem, quam afficit, contiguam, seu immediatam alijs rebus; aut ab eis distantem tantum, vel tantum temporaliter in serie extensionis temporalis, idque vel à parte ante, vel à parte post; aut penetratam cum illis in eodem gradu talis seriei, suppositis tamen aliarum rerum durationibus.

Tantumdem, seruata proportione, dixi de præsentia locali disput. 5. quæst. 1. proposit. 2. Itaque duratio, qua ego duro hodie, contiguam, siue immediatam me constituit temporaliter à parte ante rebus, quæ durarunt heri, & à parte post rebus, quæ durabunt cras. Distantem autem me constituit à parte ante à rebus, quæ durarunt toto tempore antecedente, magis, vel minus iuxta gradum seriei temporis, in quo durarunt; & à parte post à rebus, quæ durabunt pariter toto tempore subsequente. Penetratam denique me constituit temporaliter cum rebus, quæ simul mecum hodie durant. Ex quo patet, duplex esse genus durationum possibile. Aliæ enim sunt, quæ seriem quamdam extensionis temporalis suapte essentiâ componunt vtrumque infinitam, scilicet à parte ante, & à parte post, diuersisque subinde partibus spatij temporalis respondent. Aliæ, quæ suapte etiam essentiâ intensionem quamdam temporalem conficiunt, eidemque subinde parti spatij temporalis

poralis respondent. Et hæc quidem inter se penetratæ, illæ vero inter se contiguæ, aut distantes sunt temporaliter magis, aut minus iuxta maiorem, aut minorem multitudinem interpositarum; talesque reddunt res, quas afficiunt. Et denominatio quidem distantis, aut contiguæ, aut penetratæ semitrinsecæ est, reipsâ in ambobus extremis consistens. Vnde triplex distingui potest distantia, contiguitas, & penetratio temporalis. Realis, quando ambo extrema sunt realia. Imaginaria, quando ambo extrema sunt partes spatij temporalis, seu temporis imaginarij. Et mixta, quando alterum extremum reale, & alterum imaginarij est. Nisi quod penetratio purè imaginaria non datur: quia vnâ pars temporis imaginarij cum alia penetrari non potest. Vide hæc latius exposita in simili loco citato circa præsentiam localem.

34 Ex his collige primò, durationem reipsâ neque respectum, neque connexionem habere, cum tempore imaginario quatenus tali. Tamen si ei suapte essentia affixa dicatur: tum quia respectiue ad illud discernitur à nobis eius essentia, & gradus fixus, quem, ea constituit serici temporalis: tum maxime quia cum fundamento illius reali intrinsecè est reipsâ connexa, prout dictum in simili de præsentia loco citato. Secundò collige, durationem non respicere intrinsecè tempus reale extrinsecum in motu Cælorum consistens; quia sine hoc, vel cum illo potest existere. Tertio, vnâ durationem intrinsecè non respicere alias. Tamen si semitrinsecè denominetur relatè ad illas aut distans, aut contigua, aut penetrata: quo etiam pacto, vt dictum est, ratione durationum denominantur res durantes. Quem admodum etiam tam res durans, quàm eius duratio semitrinsecè denominantur à tempore extrinsecò aut ei præsentis, aut in eo contentæ, aut ab eo distantes, &c. Quæ itidem loco citato fusius in simili sunt exposita.

35 An vero duratio, & res durans denominentur semitrinsecè (tamen si necessariò) ab spatio temporali, seu tempore imaginario, cui correspondent, illi præsentis, durantes in illo, cum illo penetratæ, &c. dubitabile est. Affirmo; vt ibidem in simili de præsentia, & re præsentis affirmari, & probari. Quæ probatio huc pariter aduocanda, non repetenda est. Adiungo tamen specialem confirmationem inde desumptam, quòd Deus non dicitur hodie existere, siue durare in spatio temporali, in quo durabit Antichristus, atque adeò nec tali spatio nec rebus tunc extituris coexistere, aut penetratus temporaliter esse: cum tamen hodie eandem secum identificatam habeat æternitatem, seu durationem, qua in tali spatio extiturus, seu duraturus est. Igitur vniuersaliter durare in spatio aliquo temporali, seu tempore imaginario, præter intrinsecam durationem rei durantis, ipsum spatium temporale, seu tempus imaginarij inuoluit; atque adeò denominatio est semitrinsecè desumpta ab illo.

Propositio 3.

36 Duratio non res, sed modus rei durantis est. Neque possibilis est duratio à re durante distincta, quæ non sit modus eius.

Hæc propositio est omnium, qui durationes superadditas adstruunt, præter Arriagæ, Carletonis, & Lyncei, qui durationes, sicut & præsentias locales, res esse, aut posse esse, non verò modos, arbitrantur. Contra quos oppositum statui, & probavi agens de præsentia disput. 5. quæst. 1. proposit. 3. Probationesque adductæ ibi potiore etiam iure faciunt pro duratione. Recognoscantur, & huic propositioni applicentur, Existimo autem contra Card. Lugo citatum supra num. 5. durationem modum esse specialem de facto (quidquid sit de possibili) distinctum realiter ab actione, qua res durans producitur, & conseruatur. Primò: quia præsentia localis, cui assimilatur duratio, modus est specialis distinctus ab actione, qua fit, & conseruatur res præsentis, vt statui disput. 5. quæst. 1. Secundò: quia, rem durare, siue tempori correspondere, & rem fieri, aut conseruari, effectus sunt formales diuersi; atque adeò à diuersis formis censendi sunt nasci. Tertio: quia duratio diuina à Deo indistincta longè à conceptu actionis abest, vt constat. Ergo idem censendum est de creatâ distincta à creaturâ. Quarto: quia, sicut indifferentia effectus, vt fiat ab hac, aut ab aliâ causâ, arguit (dum fit ab hac) distinctionem actionis ab ipso; ita indifferentia durationis rei in tali tempore, vt ab hac, aut ab aliâ causâ proueniat, similiter arguit distinctionem actionis oriundæ ab hac (dum ab hac prouenit) ab ipsâ duratione. Quoties enim est res indifferens, vt fiat ab hac, aut aliâ causâ, proculdubio est indifferens etiam consequenter, vt ab hac, aut ab aliâ causâ accipiat suam durationem, sicut & suam entitatem. Quintò denique: quia non est, cur actio rei permanentis non sit etiam permanens. Eset autem successiua essentialiter, si esset à duratione indistincta, vt ex dicendis in seqq. appareret.

Propositio 4.

Possibilis est res tam substantialis, 37 quàm accidentalis, quæ se ipsâ sine aliâ duratione superadditâ duret in aliquo spatio temporali, atque adeò ei essentialiter affixa sit.

Ita etiam censet Arriaga disput. 15. Phys. sect. 2. & idem ego censui & probavi quæst. citatâ proposit. 4. de re indistincta à suâ præsentia locali. Recognoscatur etiam probatio illa, & huc applicetur. Vtrum autem duratio diuisibilis siue indistincta, siue distincta à re durante spatio temporali diuisibili affixa possibilis sit, examinabimus inferius quæst. 3. Vbi etiam videbimus, an omnis duratio creata de facto penes diuisibilitatem temporis, cui correspondet, sit diuisibilis.

QVÆSTIO II.

Quid sit spatium temporale, siue tempus imaginarij. Et quid tempus reale.

Petrus Cassendus, qui tom. 1. in Philosophiam 38 Epicuri à pag. 605. cum Epicureis, & alijs
cx